

Електронен инструментариум и дигитална обучителна платформа, задвижвани от изкуствен интелект

**S.M.A.R.T. – Изкуствен интелект и дигитална мощ за
предприемачи от селските райони**
Номер на проекта: 2025-1-BG01-KA210-ADU-000351472

S.M.A.R.T.

**Електронен инструментариум и дигитална обучителна
платформа, задвижвани от изкуствен интелект**

Съдържание

1. За проекта SMART	3
1.1. Защо този eToolkit?	4
1.2. Как да използвате този eToolkit.....	4
2. Основи на дигиталния и AI маркетинг	6
2.1. Какво представлява изкуственият интелект и защо е важен за малките бизнеси	6
2.2. Дигиталната трансформация на селските икономики	7
2.3. Изграждане на онлайн присъствие	8
3. Дигитализацията – инструмент за приобщаване, растеж и устойчивост	10
3.1. Обзор на включените AI инструменти	10
3.2. Пошагови ръководства (Модули 1–4).....	11
3.3. Шаблони и ресурси	13
3.4. Достъпност, приобщаване и устойчивост	14
4. Устойчиви и зелени бизнес практики	15
4.1. Зелен дигитален маркетинг.....	15
4.2. Кръгова икономика и ефективно използване на ресурсите	17
4.3. Контролен списък за устойчивост 18	
Заключително отражение.....	19
5. Интегриране на обучението на обучители (Training of Trainers – ToT).....	20
5.1. Как обучителите могат да използват eToolkit-a.....	20
5.2. Оценяване и сертифициране.....	21
5.3. Практически упражнения и дейности за взаимно обучение	22
6. Менторство и общностна мрежа	24
6.1. Структура и ползи от DBSN.....	24
6.2. Как да се присъедините и допринесете.....	25
6.3. Примери за успешни менторства	26
6.4. Мониторинг и дългосрочно въздействие.....	27
7. Въздействие, мониторинг и устойчивост	28
7.1. SMART индикатори и ключови показатели за изпълнение (KPI).....	28
7.2. Инструменти за мониторинг и обратна връзка	29
7.3. Устойчивост и бъдещо използване	30
7.4. Наследство и европейска добавена стойност	31
8. Приложения	32
8.1. Консолидирана таблица с референции.....	32
8.2. Преглед на AI инструменти и шаблони.....	35

1. За проекта SMART

Проектът **SMART – Изкуствен интелект и дигитална мощ за предприемачи от селските райони** е създаден, за да преодолее трайното дигитално разделение и да стимулира устойчив растеж в селските икономики на България и Северна Македония. Целта му е да овласти местните предприемачи и обучаеми възрастни чрез дигитални маркетинг инструменти, базирани на изкуствен интелект (AI), менторска подкрепа и сертифицирани обучителни програми.

Основните цели на проекта са три:

- **Овластяване** – обучение и менторство на предприемачи от селските райони за използване на AI-базирани маркетингови и аналитични инструменти с цел подобряване на тяхната видимост, конкурентоспособност и устойчивост.
- **Повишаване на капацитета** – сертифициране на местни обучители чрез програми *Training of Trainers (ToT)*, съобразени с Европейската квалификационна рамка (EQF) и допълнени с микроудостоверения за дългосрочно предаване на знания.
- **Устойчивост** – изграждане на *Digital Business Support Network (DBSN)* – дигитална мрежа за бизнес подкрепа, която свързва предприемачи, ментори и обучители за продължаващо взаимно учене и сътрудничество.

Таблица 1. Преглед на партньорите

Партньор	Държава	Основна експертиза	Ключова роля в SMART
Global Edu Hub	България	Образование за възрастни, предприемачество и обучение на обучители	Координация на проекта и национална реализация
InnovEdu Nexus Institut e.V.	Германия	Образование, базирано на AI, и дигитални иновации	Водещ експерт по менторство, осигуряване на качество и сертифициране на ToT
Marketing Gate	Северна Македония	Дигитално предприемачество и иновации в селските райони	Разпространение, местни обучения и бизнес подкрепа

Проектът пряко подкрепя приоритетите на програма *Erasmus+*, насърчавайки дигиталната трансформация, социалното приобщаване и зелената устойчивост в образованието за

възрастни. Той е в съответствие с *Плана за действие за дигитално образование 2021–2027* и *Стратегията за малките и средни предприятия за устойчива и дигитална Европа*, които подчертават важността на AI-грамотността, устойчивостта и повишаването на квалификацията на възрастните в слабо обслужвани региони.

Заедно, консорциумът представлява балансирано партньорство между иновации, образование и местно икономическо овластяване — гарантирайки, че европейската експертиза се адаптира ефективно към регионалните нужди.

1.1. Защо този eToolkit?

Предприемачеството в селските райони на Югоизточна Европа се сблъсква със структурни предизвикателства: слаб достъп до дигитална инфраструктура, ниска AI-грамотност и ограничена онлайн видимост. Според *Индекса на дигиталната икономика и общество (DESI 2023)*, по-малко от половината селски предприятия в България и Северна Македония използват базови дигитални инструменти, а едва 30% прилагат дигитални маркетингови стратегии.

Тези пропуски ограничават иновациите, възпрепятстват конкурентоспособността и засилват миграционните тенденции сред хората в активна възраст.

Затова **SMART eToolkit** е разработен като практичен и приобщаващ отговор. Той превежда сложните концепции на изкуствения интелект и дигиталната трансформация в достъпни, поэтапни обучителни модули. Всеки компонент комбинира теория, примери и готови за използване ресурси, които помагат на предприемачите и учителите да интегрират AI в ежедневната си работа.

Конкретно, инструментариумът има за цел да:

- предостави на предприемачите от селските райони практични AI инструменти за автоматизация на маркетинга, работа с клиенти и анализ на данни;
- подкрепи учителите с готови материали за ToT, съобразени с Европейската квалификационна рамка (EQF);
- предложи на политици и неправителствени организации мащабируем модел за дигитален и зелен преход в образованието за възрастни.

Чрез акцент върху достъпност, приложимост и устойчивост, eToolkit-ът се превръща едновременно в обучителен наръчник и дългосрочен ресурс за изграждане на капацитет в местните общности.

1.2. Как да използвате този eToolkit

SMART eToolkit е структуриран като отворен и модулен ресурс, предназначен за гъвкаво използване от учители, предприемачи и преподаватели в образованието за възрастни. Всеки раздел може да се използва самостоятелно или като част от цялостен обучителен курс.

Таблица 2. Структура на eToolkit-a

Раздел	Заглавие	Цел
1	Въведение и контекст	Представя предисторията, целите и насоките за използване
2	Основи на дигиталния и AI маркетинг	Въвежда базови дигитални концепции и значението на изкуствения интелект
3	SMART AI eToolkit	Осигурява подробни уроци и шаблони за практическа употреба
4	Устойчиви и зелени бизнес практики	Интегрира екологични принципи в дигиталната работа
5	Интеграция на Training of Trainers (ToT)	Насочва сертифицирани обучители и ToT сесии
6	Менторство и общностна мрежа	Описва DBSN и системата за взаимно обучение
7	Въздействие, мониторинг и устойчивост	Предоставя инструменти за самооценка и ключови показатели (KPI)

Потребителите могат да преминават през всеки раздел последователно или да избират модулите, които най-много съответстват на техните нужди. Обучителите могат да интегрират материалите в работилници и курсове, докато предприемачите могат да ги използват за самостоятелно обучение.

За по-голяма яснота и последователност в целия документ са използвани прости символи:

Таблица 3. Значение на символите

Символ	Значение	Пример
	Практически съвет	Как да приложите AI инструмент във вашия бизнес
	Ключово прозрение	Обобщение на урок или фактор за успех
	Полезен ресурс	Шаблон за изтегляне или уебсайт

Тази структура отразява принципите на Erasmus+ – приобщаване, достъпност и учене през целия живот – като дава възможност на потребителите да придобият конкретни умения и измерими резултати.

2. Основи на дигиталния и AI маркетинг

Дигитализацията напълно преобрази начина, по който бизнесите функционират, учат и се свързват помежду си. За предприемачите от селските райони овладяването на основите на изкуствения интелект (AI) и дигиталния маркетинг не е лукс – това е **необходимост за оцеляване** и **растеж**.

Този раздел представя ключовите концепции и инструменти, които изграждат подхода SMART, помагайки на обучаемите да разберат как AI може да опрости ежедневните бизнес задачи, да отвори нови пазари и да насърчи устойчивото развитие.

2.1. Какво представлява изкуственият интелект и защо е важен за малките бизнеси

Изкуственият интелект (AI) означава компютърни системи, създадени да изпълняват задачи, които обикновено изискват човешка интелигентност – като учене, разсъждение и решаване на проблеми. В контекста на малките и селските предприятия, AI опростява сложни процеси, автоматизира повтарящи се задачи и подобрява вземането на решения. За предприемачи с ограничен персонал и ресурси, тези технологии могат **значително да повишат ефективността и пазарната конкурентоспособност**.

Таблица 4. Области на приложение на инструментите с изкуствен интелект за малки бизнеси

Област на приложение	Примерен AI инструмент	Полза за бизнеса
Създаване на съдържание	ChatGPT	Генерира текстове за уебсайтове, реклами и имейли
Дизайн и брандинг	Canva / Midjourney	Създава визуални материали и лога бързо и лесно
Управление на социални медии	Meta Business Suite	Планира публикации и проследява ангажираността на аудиторията
Анализ на данни	Google Trends / Analytics	Идентифицира пазарни възможности и предпочитания на клиентите

AI може да генерира маркетинг съдържание, да анализира поведението на клиентите и да прогнозира продажбени тенденции с впечатляваща точност. Инструменти като **ChatGPT** или **Google Analytics** позволяват на предприемачите от селските райони да създават професионални кампании без големи бюджети или специални технически умения. Интегрирането на AI в управлението на малки предприятия също така подкрепя **устойчивостта** – намалява разхода на ресурси, ограничава необходимостта от пътувания и насърчава по-умно използване на енергията чрез дигитални процеси. За предприемачите от селските райони, AI е едновременно **възможност за растеж и практичен път към дигитално приобщаване**.

2.2. Дигиталната трансформация на селските икономики

Дигиталната трансформация означава въвеждането на нови технологии, които подобряват начина, по който организациите работят и създават стойност. В селски контекст тази трансформация е решаваща за преодоляване на географската изолация, ограничения достъп до пазари и икономическата стагнация.

Според *Индекса на дигиталната икономика и общество (DESI, 2023)*, едва **около 47% от селските предприятия** в България и Северна Македония активно използват онлайн инструменти, в сравнение с над **75% в градските райони**. Тази дигитална пропаст пряко влияе върху заетостта, конкурентоспособността и иновационния потенциал.

Проектът **SMART** адресира тези предизвикателства, като комбинира AI-базирано обучение с практически приложения, които позволяват на бизнесите да излязат онлайн, да развият дигитални маркетингови стратегии и да достигнат до нови клиенти извън местните пазари.

Таблица 5. Основни предизвикателства пред селското предприемачество и отговорите на проекта SMART

Предизвикателство	Типична ситуация в селските райони	Отговор на SMART
Ниска дигитална грамотност	Ограничени знания за AI и маркетинг инструменти	Обучения и видеоуроци в eToolkit-a
Ограничен достъп до пазари	Зависимост от местни продажби	Онлайн кампании и насоки за електронна търговия
Висока миграция	Младите хора се изселват в градовете	Създаване на местни работни места чрез дигитално предприемачество
Липса на подкрепа	Малко ментори и мрежи за взаимопомощ	Дигитална мрежа за бизнес подкрепа (DBSN)

Европейският съюз признава дигитализацията като **ключов двигател за териториална кохезия**.

Чрез предоставянето на дигитални и AI умения на предприемачите от селските райони, проекти като **SMART** допринасят за целите на **Дигиталното десетилетие на ЕС 2030** – според което поне 80% от възрастните трябва да притежават основни дигитални умения, а малките предприятия да възприемат напреднали технологии, за да останат конкурентоспособни.

2.3. Изграждане на онлайн присъствие

Силното онлайн присъствие е ключово за **видимост и доверие**. За малките предприятия, особено в селските общности, интернетът предоставя достъп до по-широки пазари без високите разходи за физическо разширяване. Изграждането на това присъствие включва три взаимосвързани стъпки: **брандинг, комуникация и оптимизация**.

1. Брандинг и идентичност

- Определете ясно послание и визуален стил (лого, цветове, тон на комуникация).
- Използвайте AI инструменти като **Midjourney** или **Canva** за създаване на рекламни материали.
- Поддържайте последователност на бранда във всички онлайн канали.

Таблица 6. Практически стъпки и дигитални инструменти за изграждане на онлайн присъствие

Стъпка	Инструмент или метод	Очакван резултат
Брандинг	Canva / Midjourney	Професионална идентичност и визуална последователност
Комуникация	Meta Business Suite	По-добър обхват и ангажираност на аудиторията
Оптимизация	Google Analytics	Маркетинг, основан на данни, и по-висока конверсия на продажбите

2. Комуникация и ангажираност

- Използвайте **Meta Business Suite** или други инструменти за управление на социални медии, за да планирате публикации и проследявате реакциите на аудиторията.
- Отговаряйте навреме на клиентските съобщения, за да изградите доверие и лоялност.

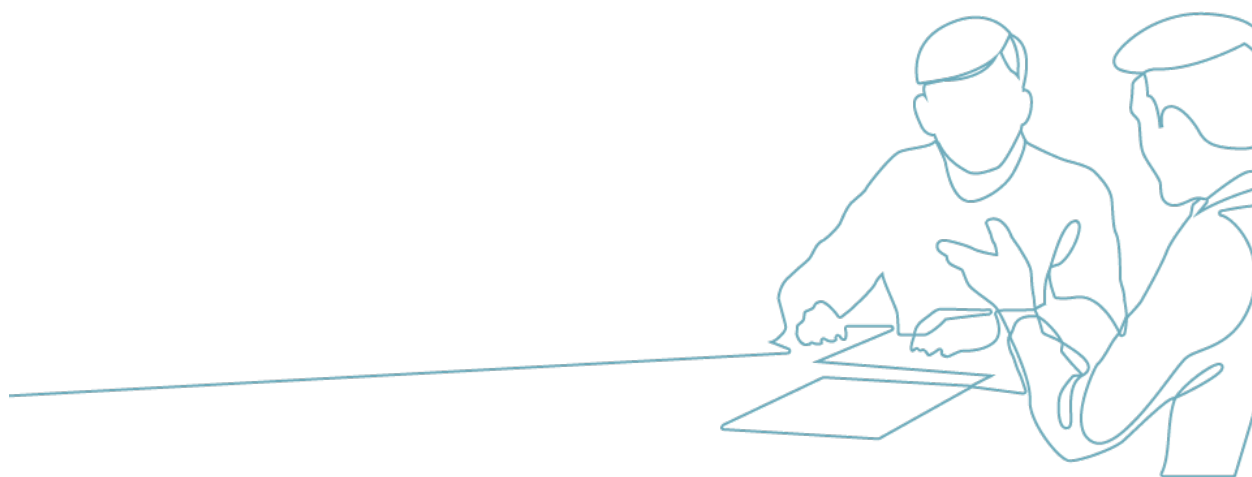

- Насърчавайте съдържание, генерирано от потребителите – истории, препоръки, местни успехи.

3. Оптимизация и растеж

- Уверете се, че уебсайтовете са оптимизирани за мобилни устройства и търсачки (SEO).
- Използвайте **Google Analytics** за проследяване на поведението на посетителите и адаптиране на маркетинговите стратегии.
- Внедрете **AI чатботове** за базово обслужване на клиенти и повишаване на ефективността.

В рамките на **SMART**, онлайн присъствието не е просто маркетингова задача, а част от по-широк **процес на дигитална трансформация**, който укрепва устойчивостта, икономическата независимост и регионалната видимост.

3. Дигитализацията – инструмент за приобщаване, растеж и устойчивост

Дигитализацията вече не е абстрактно понятие – тя е **инструмент за приобщаване, растеж и устойчиво развитие**. Проектът **SMART eToolkit** доближава изкуствения интелект (AI) до предприемачите от селските райони, като превръща сложните технологии в прости, приложими на практика действия. Създаден за реални хора – обучители, собственици на малък бизнес и иноватори от местните общности – той превръща дигиталния потенциал в **измерим напредък**.

Всеки модул е разработен така, че да има **незабавен ефект**: да спестява време, да намалява разходи и да създава нови възможности за учене и бизнес.

3.1. Обзор на включените AI инструменти

SMART eToolkit представя внимателно подбрана колекция от достъпни, изгодни и устойчиви AI инструменти, адаптирани към нуждите на малкия бизнес в селските региони. Инструментите са избрани според тяхната **практичност, нисък екологичен отпечатък и доказана ефективност** в областта на дигиталния маркетинг и комуникациите.

Таблица 7. Обзор на подбраните AI инструменти и тяхното приложение

Инструмент	Основна цел	Практическо приложение	Тип достъп	Ниво на трудност	Бележка за устойчивост
ChatGPT	Генериране на съдържание	Създаване на постове, реклами и клиентски съобщения	Безплатен / Pro	Ниско	Облачна платформа, минимално хардуерно натоварване
Midjourney	Визуален дизайн и брандинг	Създаване на лога и визуални кампании	Абонамент	Средно	Безхартиен ресурс за визуална идентичност
Canva	Шаблони за дизайн	Създаване на графики и флаери	Безплатен	Ниско	Намалява разходите и отпадъците от печат

Meta Business Suite	Управление на социални медии	Планиране и анализ на публикации	Безплатен	Ниско	Подпомага локалната онлайн видимост
Google Trends / Analytics	Пазарен анализ	Изследване на поведението на аудиторията	Безплатен	Ниско	Насърчава ефективност, базирана на данни

Източник: Автори, на базата на данни от **SMART Project WP2** и **DESI 2023**.

Всички препоръчани инструменти използват **нискоенергийни, облачни технологии**, които свеждат до минимум потреблението на ресурси и въглеродния отпечатък – в съответствие с *Европейския зелен пакт* и *Дигиталната стратегия за устойчива Европа* (Европейска комисия, 2023).

3.2. Пошагови ръководства (Модули 1–4)

SMART eToolkit е изграден около четири приложни модула. Всеки от тях комбинира обяснение, упражнения и шаблони, за да осигури **измерими учебни резултати**. Обучителите могат да ги прилагат в работилници, а участниците – в самостоятелно обучение.

Модул 1: Създаване на AI-базирани кампании в социалните медии

- **Цел:** Да позволи на участниците да създават и управляват онлайн кампании с помощта на AI инструменти.
- **Инструменти:** ChatGPT, Canva, Meta Business Suite.
- **Стъпки:**
 - Определяне на аудитория и маркетингова цел.
 - Генериране на текстове чрез ChatGPT.
 - Създаване на визуални материали в Canva.
 - Планиране и наблюдение чрез Meta Business Suite.
- **Продължителност:** 3 часа (с обучител).
- **Очаквана компетентност:** Участниците могат да проектират, публикуват и проследяват AI-базирана кампания.

Модул 2: Автоматизиране на комуникацията с клиенти

- **Цел:** Да намали повторяемите задачи чрез автоматизация.
- **Инструменти:** ChatGPT, WhatsApp Business, Mailchimp.
- **Пример:** Автоматични отговори или последващи съобщения след покупка.
- **Продължителност:** 2 часа (самостоятелно или с обучител).

- **Очаквана компетентност:** Участниците могат да създават автоматизирани клиентски процеси с достъпни инструменти.

Модул 3: Пазарен анализ и сегментация с помощта на AI

- **Цел:** Да помогне за разбиране на клиентите и планиране на целенасочен маркетинг.
- **Инструменти:** Google Trends, ChatGPT, електронни таблици.
- **Метод:** Идентифициране на ключови думи, измерване на интереса онлайн, създаване на основни доклади.
- **Продължителност:** 2.5 часа (с обучител).
- **Очаквана компетентност:** Участниците могат да изготвят пазарен анализ, базиран на данни.

Модул 4: Измерване на ефективността чрез дигитална аналитика

- **Цел:** Да оценява резултатите чрез ключови показатели за ефективност (KPI).
- **Инструменти:** Google Analytics, Meta Insights Dashboard.
- **Основни метрики:** Обхват, ангажираност, конверсии, цена на потенциален клиент.
- **Продължителност:** 2 часа (с обучител).
- **Очаквана компетентност:** Участниците могат да интерпретират аналитични данни за подобряване на кампаниите.

Таблица 8. Обобщение на модулите и очакваните резултати

Модул	Основен фокус	Основни инструменти	Време за обучение	Очакван резултат
1	AI-базирано създаване на съдържание	ChatGPT, Canva	3 ч	Създадена пълна AI кампания
2	Автоматизация на клиентски процеси	ChatGPT, Mailchimp	2 ч	Автоматизиран клиентски процес
3	Пазарна сегментация	Google Trends	2.5 ч	Изготвен доклад за пазарен анализ
4	Дигитална аналитика	Google Analytics	2 ч	Интерпретация на данни чрез KPI

Източник: Автори, въз основа на **SMART Project WP2** и **Erasmus+ OER Framework**.

Тези резултати са измерими, реалистични и пряко допринасят за повишаване на заетостта и предприемаческия капацитет на участниците.

Всеки KPI е свързан с **Плана за осигуряване на качество на проекта** и допринася за общата стратегия за мониторинг и оценка (Работен пакет 5).

Таблица 9. Индикатори на SMART за изпълнение на модулите

Индикатор	Описание	Цел	Метод на измерване
Процент на завършване на обучението	Участници, завършили всички 4 модула	$\geq 80\%$	Присъствени листи / eLogs
Степен на приемане на AI	% участници, които прилагат AI след обучението	$\geq 70\%$	Последващо проучване (6 месеца)
Създадени дигитални кампании	Брой реализирани кампании	≥ 50	Преглед на портфолио
Сертифицирани ТоТ обучители	Брой обучители, интегриращи eToolkit в курсове	≥ 20	Партньорски доклади
Удовлетвореност на участниците	Средна оценка (1–5 скала)	≥ 4.5	Онлайн анкетна форма

Източник: Автори, въз основа на **SMART Monitoring Framework**.

3.3. Шаблиони и ресурси

SMART eToolkit предоставя практични шаблиони, които могат да се адаптират към всеки местен бизнес или обучителна среда. Ресурсите са създадени за лесен достъп и употреба както онлайн, така и офлайн.

Таблица 10. Шаблиони на eToolkit-a и техните функции

Шаблон	Цел	Начин на използване	Формат
Бизнес план шаблон	Структуриране на основните идеи	Следвайте насочващите въпроси за цели, стратегия и устойчивост	Word / PDF
AI библиотека с промптове	Подпомага създаването на съдържание	Използвайте готови промптове за постове, реклами и съобщения	Word / Web
Таблица за проследяване на KPI	Мониторинг на маркетинг ефективността	Въвеждайте месечни данни за визуализиране на напредъка	Excel / Google Sheet
Формуляр за клиентски профил	Определя целевата аудитория	Описва профил, нужди и предизвикателства на клиента	PDF
Календар за кампании	Планиране на съдържание в социални мрежи	Определете теми, платформи и срокове	Google Sheet

Източник: Автори, на базата на **SMART Project WP2 Resource Library**.

Всички ресурси са **отворен достъп (open-access)** и могат свободно да се използват и адаптират под лиценз *Creative Commons Attribution (CC BY 4.0)*.

3.4. Достъпност, приобщаване и устойчивост

Достъпността е основен стълб на подхода **SMART**. eToolkit-ът и всички ресурси са проектирани така, че да функционират ефективно дори при **слаба интернет свързаност или многоезични условия**.

Ключови характеристики за достъпност:

- Наличност на английски, български и македонски език.
- Офлайн PDF и версии за печат – за обучители от селските райони.
- Прост, висококонтрастен дизайн за по-добра четимост и визуален комфорт.
- Обяснения на разбираем език за обучаеми с ограничен дигитален опит.

Освен достъпност, eToolkit-ът насърчава **приобщаване и устойчивост**, като интегрира дигиталния и зеления преход. Всички дейности насърчават **нисковъглеродни дигитални практики, облачна съвместна работа и безхартиено обучение**. Така екологичната отговорност се превръща в **неразделна част от дигиталната трансформация**, напълно в съответствие с *Европейския зелен пакт* и *Европейската програма за умения (2025)*.

4. Устойчиви и зелени бизнес практики

Устойчивостта вече не е допълнителна ценност – тя е **условие за конкурентоспособност, иновации и социална отговорност.**

SMART eToolkit насърчава зеленото предприемачество като естествено продължение на дигиталната трансформация, гарантирайки, че технологичният напредък върви ръка за ръка с грижата за планетата.

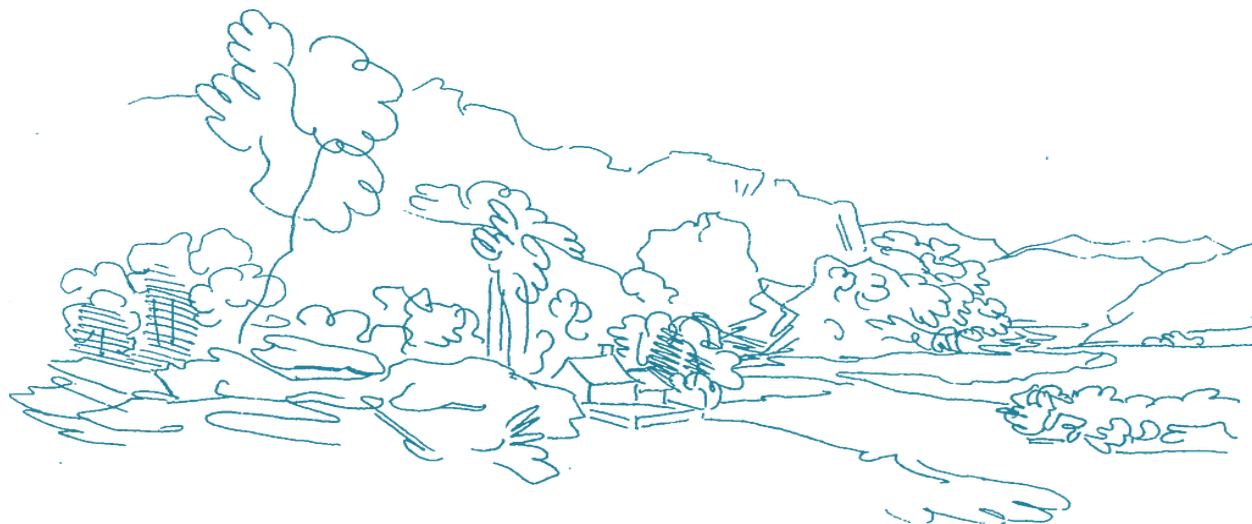
Тази глава представя **практически начини за прилагане на устойчивост в дигиталния маркетинг**, предлага **нискобюджетни действия за малките предприятия** и подпомага предприемачите да оценят своето екологично представяне чрез **прост инструмент за самооценка.**

4.1. Зелен дигитален маркетинг

Дигиталният маркетинг може да има изненадващо голямо въздействие върху околната среда — от **съхранението на данни и онлайн рекламата до енергоемките сървъри.** Въпреки това, с осъзнати стратегии дори микропредприятията могат **значително да намалят своя въглероден отпечатък**, без да губят видимост и ефективност.

Зеленият дигитален маркетинг означава създаване на кампании и бизнес процеси, които:

- използват **по-малко ресурси** (енергия, хартия, физическо оборудване);
- разчитат на **възобновяеми енергийни източници** и екологично хостинг услуги;
- насърчават **екологично отговорни послания** и устойчиви модели на потребление.

Основни принципи на зеления дигитален маркетинг:

1. Оптимизирайте дигиталното съдържание: Намалете излишните имейли, прикачени файлове и изображения с прекалено голям размер.
2. Използвайте хостинг от възобновяеми източници: Изберете доставчици, които работят с енергия от вятър или слънце.
3. Насърчавайте осъзнатото потребление: Популяризирайте ремонтиране, повторна употреба и отговорно производство.
4. Намалете пътуванията и печата: Заменете физическите материали с дигитални инструменти.
5. Сътруднете с зелени партньори: Работете с доставчици, които споделят ангажимент към устойчивост.

Таблица 11. Примери за еко-осъзнати практики в дигиталния маркетинг

Практика	Описание	Екологична полза	Пример
Еко-дизайн на уебсайтове	Леки уебстраници с оптимизирани изображения	По-ниска консумация на енергия при зареждане	Блог за устойчив туризъм в България
Зелен маркетинг на съдържание	Кампании, насърчаващи местни или рециклирани продукти	Подкрепя устойчивото потребление	„Buy Local, Think Global“ – кампания в Северна Македония
Безхартиена реклама	Пълно преминаване към онлайн брошури и каталози	Намалява отпадъците и транспорта	Дигитален каталог за фермерски продукти
Облачни инструменти за сътрудничество	Споделени документи вместо отпечатани копия	Минимизира дублирането на ресурси	Google Workspace – съвместно планиране
Партньорства за въглеродна компенсация	Сътрудничество с проекти за залесяване	Неутрализира емисиите от дигиталните реклами	GreenTree Digital – Северна Македония

Източник: Автори, въз основа на данни от Европейска комисия (2023) и ОИСР (2024).

Тези примери показват, че устойчивостта и печалбата могат да съществуват заедно. Всяка екологично отговорна кампания укрепва репутацията на марката, привлича съвременните потребители и подравнява бизнеса с Европейския зелен пакт и Целите за устойчиво развитие на ООН (SDGs).

4.2. Кръгова икономика и ефективно използване на ресурсите

Кръговата икономика има за цел да задържи материалите, енергията и продуктите в употреба възможно най-дълго. За малките и средни предприятия (МСП) в селските райони този подход не е само екологичен – той е икономически разумен.

Чрез повторна употреба, ремонт и рециклиране на ресурси предприемачите могат да намалят разходите, отпадъците и да открият нови пазарни възможности.

Изкуственият интелект (AI) може да направи тези процеси по-прости и по-ефективни. Анализите, базирани на AI, помагат на бизнеса да идентифицира излишъците, да оптимизира логистиката и да прогнозира енергийното потребление. Преди да се премине към конкретни действия, е важно да се подчертае, че устойчивостта започва с осъзнаване. Малки промени — като преминаване към дигитални фактури или споделяне на транспортни маршрути — могат в колективен план да окажат значително въздействие.

Таблица 12. Нискобюджетни действия за ефективно използване на ресурсите в МСП от селските райони

Действие	Описание	Вид полза	Необходими инструменти
Преминаване към LED и интелигентно осветление	Намалява разходите за електричество и енергийни загуби	Екологична и финансова	Смарт сензори, таймери
Дигитални фактури и електронни подписи	Безхартиени финансови транзакции	Административна ефективност	Безплатни онлайн платформи за фактуриране
Оптимизирано логистично планиране	AI-базирано маршрутизиране за намаляване на горивото	Намаляване на разходи и емисии	Google Maps / Route4Me
Повторна употреба на опаковки	Събиране и повторно използване на кутии или бутилки	Намалява отпадъците	Локални системи за връщане
Проследяване на жизнения цикъл на продукта	Използване на AI за прогнозиране на нужди от поддръжка	Кръгово бизнес планиране	CRM софтуер, ChatGPT аналитика

Източник: Автори, на база План за действие за кръгова икономика (Европейска комисия, 2020).

Всяко малко действие, прилагано последователно, изгражда основата за дългосрочна устойчивост. Предприемачите, които интегрират кръговите принципи в своята стратегия, укрепват доверието на потребителите и партньорите, като превръщат екологичната отговорност в част от идентичността на своя бранд.

4.3. Контролен списък за устойчивост

Да бъдеш устойчив не е еднократно решение, а **постоянен процес на осъзнаване, оценка и подобрене**. Този инструмент за самооценка позволява на предприемачите и обучителите да **преценят своето екологично представяне** и да идентифицират **реалистични области за усъвършенстване**.

Списъкът обхваща **енергия, материали, комуникация и дългосрочно планиране**, специално адаптирани за **малки предприятия в селските региони**.

Таблица 13. Десетстъпков контролен списък за самооценка на устойчивостта

Стъпка	Въпрос	Възможно действие
1	Използвате ли възобновяема енергия за своя бизнес или хостинг?	Преминете към доставчик на зелена енергия или устойчив хостинг.
2	Всички ли ваши маркетингови материали са дигитални и безхартиени?	Превърнете брошурите си в PDF или интерактивни уеб версии.
3	Измервате ли месечно използването на енергия и ресурси?	Използвайте безплатни приложения за мониторинг на консумацията.
4	Сътрудничите ли си с местни доставчици за съкращаване на логистиката?	Изградете локални партньорства и споделени транспортни маршрути.
5	Въвели ли сте практики за рециклиране на работното място?	Поставете контейнери за разделно събиране и се свържете с местни пунктове.
6	Използвате ли енергийно ефективни AI инструменти за бизнес планиране?	Включете ChatGPT или аналитични приложения за прогнозиране на ресурсите.
7	Обучени ли са вашите служители по устойчивост и дигитални умения?	Организирайте кратки обучения или се включете в Erasmus+ работилници.
8	Комуникирате ли публично своите усилия за устойчивост?	Споделяйте истории и постижения в уебсайта и социалните мрежи.
9	Заложили ли сте годишни цели за устойчивост с измерими резултати?	Използвайте SMART индикатори за проследяване на напредъка.
10	Част ли е устойчивостта от вашето пазарно предложение към клиентите?	Включете екологичните ползи във вашия бранд и маркетингови послания.

Източник: Автори, адаптирано по **SMART Project Sustainability Framework (2025)**.

Предприемачите, които имат **положителен резултат по 7 или повече от стъпките**, могат да се считат за **„готови за зелена трансформация“** — тоест активно интегриращи устойчивост в своите дейности.

За тези с по-ниски резултати **SMART eToolkit** предлага насоки **откъде да започнат и как да се подобряват с течение на времето.**

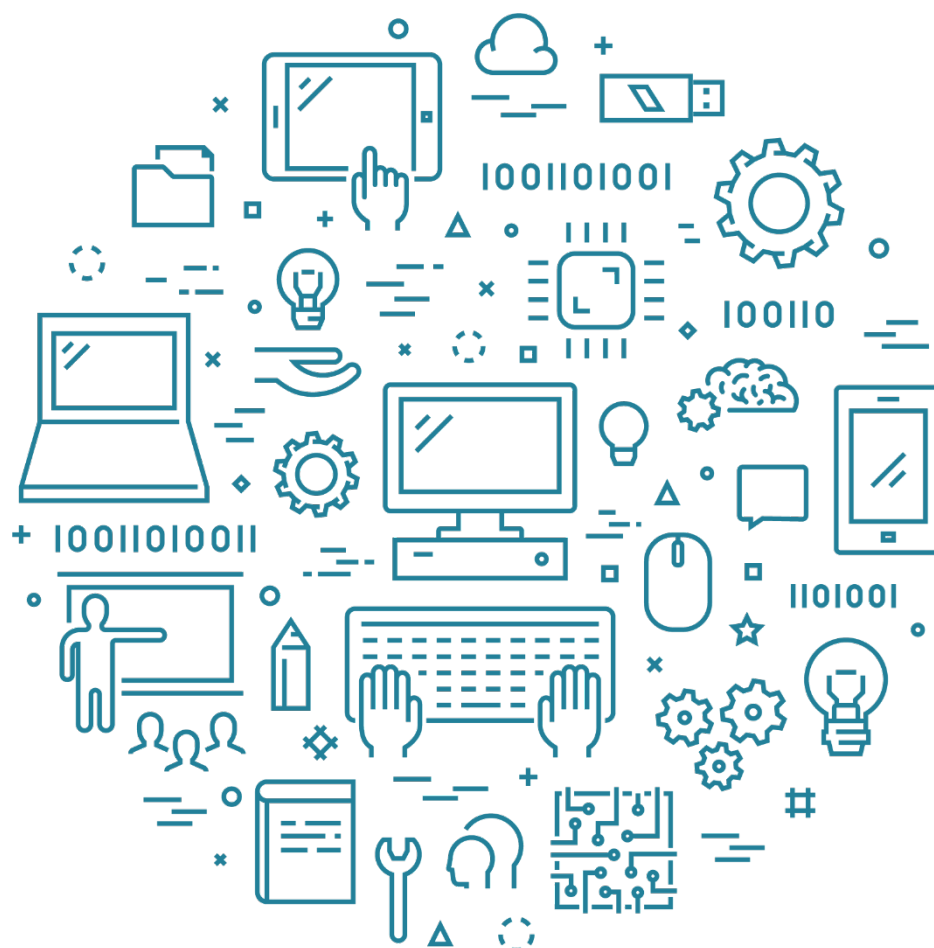
На ниво общност, използването на подобни контролни списъци насърчава **взаимна отчетност и обмен на добри практики**, като позволява на местните бизнес мрежи да се подкрепят и наставляват взаимно в посока зелена трансформация.

Заключительно отражение

Устойчивостта **не означава съвършенство – тя означава напредък.** Чрез прилагане на принципите и действията, представени в тази глава, предприемачите от селските райони могат да превърнат **своето дигитално присъствие в положителна екологична сила.**

Всяка **AI-базирана кампания**, която спестява хартия, всеки **споделен транспортен маршрут**, който намалява емисиите, и всяка **малка стъпка към ефективност** допринасят към **общата европейска цел: зелена, приобщаваща и устойчива икономика.**

„Да станеш зелен не е разход — това е инвестиция в бъдещето.“

5. Интегриране на обучението на обучители (Training of Trainers – ToT)

Преходът от дигитални знания към устойчиви действия зависи от **капацитета на обучителите** да предават наученото на други. Програмата **SMART Training of Trainers (ToT)** е създадена, за да гарантира, че знанието от този еToolkit **достига ефективно до местните общности** и продължава да се развива **и след приключването на проекта**. Тя превръща преподавателите за възрастни, менторите и местните фасилитатори в **катализатори на дигиталното и зеленото предприемачество**.

5.1. Как обучителите могат да използват еToolkit-а

еToolkit-ът не е просто обучителен ресурс — той е **готов пакет за провеждане на обучение**.

Обучителите могат да го използват като **модулен наръчник**, комбиниращ теоретични сесии с практически упражнения. Всеки модул отговаря на определено **учебно звено**, което включва цели, материали и критерии за оценка.

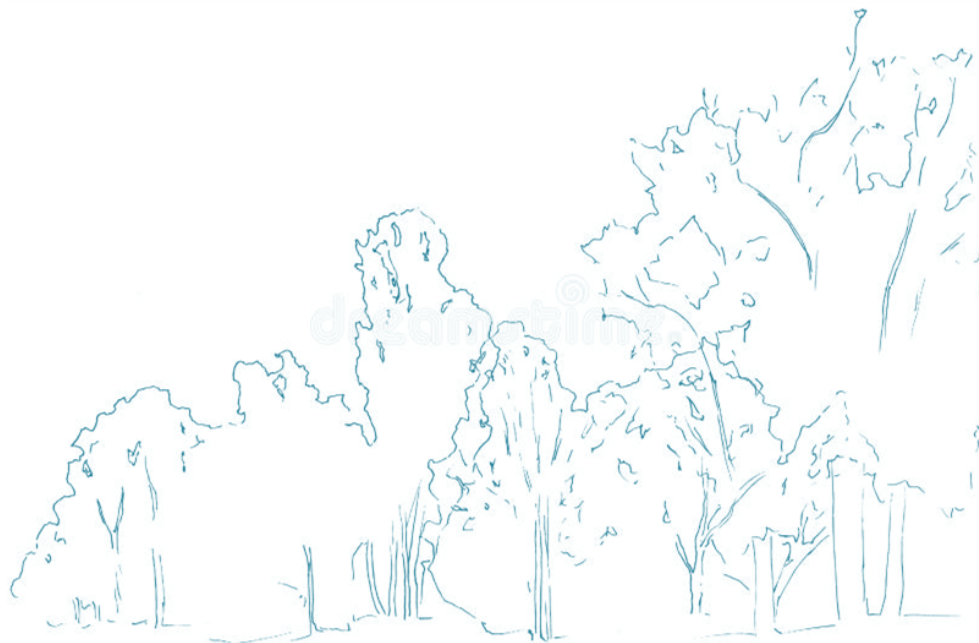

Таблица 14. Примерна структура на петсесийно ToT обучение с използване на SMART eToolkit

Сесия	Тематичен фокус	Продължителност	Основни дейности	Очакван резултат от ученето
1	Въведение в AI и зелено предприемачество	3 ч	Ледоразбиващи дейности, очаквания, преглед на eToolkit-a	Обучителите разбират целите и инструментите на проекта
2	Практическо използване на AI инструменти	4 ч	Демонстрации, упражнения с ChatGPT и Canva	Създадени примерни дигитални материали
3	Устойчив дигитален маркетинг	3 ч	Групова работа по зелени маркетинг кампании	Изготвен проект за еко-маркетинг кампания
4	Менторство и методи за взаимно обучение	3 ч	Ролеви игри, обмен на обратна връзка	Разработени сценарии за менторство
5	Оценяване и сертифициране	2 ч	Рефлексия, самооценка, микроквалификация	Участниците получават EQF-съгласуван сертификат

Източник: Автори, въз основа на **SMART Project WP3 Training Plan (2025)**.

Преди провеждане на обучението се препоръчва учителите да:

1. Адаптират материалите към местния език и културен контекст.
2. Комбинират дигиталното учене с преживелищни упражнения.
3. Насърчават взаимното учене и рефлексията.
4. Използват SMART индикаторите от Глава 3 за оценка на напредъка.
5. Интегрират послания за устойчивост във всички примери и дискусии.

Тази **гъвкава рамка** може да се прилага във всеки център за обучение на възрастни. Учителите могат да адаптират **времето, казусите или езика** според профила на участниците и техните учебни нужди.

5.2. Оценяване и сертифициране

За да се гарантира **разпознаваемост и качество**, програмата **SMART ToT** е съгласувана с **Европейската квалификационна рамка (EQF)** и с **Препоръката на Съвета относно микроквалификациите (2022)**.

Всеки обучител, завършил курса, получава **дигитална микроквалификация (micro-credential)**, описваща придобитите компетентности, учебните часове и резултатите от оценяването.

Компоненти на оценяването:

1. **Тест за знания** – кратък квиз по основи на AI, дигитален маркетинг и устойчивост.
2. **Практическа задача** – създаване на пълна AI-базирана кампания.
3. **Взаимна оценка (Peer Review)** – обмен на обратна връзка между обучителите.
4. **Рефлексивен доклад** – обобщение на личните учебни резултати.

Таблица 15. Картографиране на компетенциите от SMART ToT програмата спрямо EQF нива

Област на компетентност	Описание	Ниво по EQF	Доказателство за постижение
Дигитална грамотност и използване на AI	Умение за прилагане на AI инструменти за създаване и анализ на съдържание	Ниво 5	Изпълнени задачи от модулите
Осъзнатост за устойчивост	Интеграция на еко-отговорни подходи в преподаването	Ниво 5	Разработен проект за зелена кампания
Дизайн фасилитация и на обучения	Способност за провеждане на смесено обучение с eToolkit-a	Ниво 6	План на сесия и рефлексия
Оценяване и менторство	Използване на обратна връзка и самооценка за подобрене	Ниво 6	Резултати от peer review

Източник: Автори, въз основа на **Европейската квалификационна рамка (EQF, 2023)**.

Сертификатът се издава **съвместно от партньорите по проекта** и се валидира според **отворените стандарти за микроквалификации**. Дигиталният бадж включва **метаданни**: учебни часове, компетенции, EQF ниво и институцията издател.

5.3. Практически упражнения и дейности за взаимно обучение

Преживелищното обучение укрепва както компетентността, така и увереността на обучителите.

Курсът **SMART ToT** интегрира **сътруднически и рефлексивни упражнения**, създадени да свързват обучители от различни страни и дисциплини.

Примерни дейности:

- **Упражнение 1 – AI Campaign Challenge:** Участниците създават дигитална кампания с ChatGPT и Canva в рамките на 60 минути.

- **Упражнение 2 – Sustainability Pitch Simulation:** Обучителите представят кратък „зелен бизнес питч“, прилагайки принципите от Глава 4.
- **Упражнение 3 – Peer Reflection Round:** Участниците обменят обратна връзка с помощта на формуляра SMART Feedback Form.

Тези упражнения насърчават **креативността, екипната работа и самооценката** — основни елементи на образованието за възрастни.

Обучителите се насърчават да **документират резултатите, снимки и размисли**, които да споделят в общото **хранилище на Digital Business Support Network (DBSN)**.

Таблица 16. Преглед на практическите ToT упражнения и очаквани резултати от ученето

Упражнение	Метод	Продължителност	Очакван резултат
1. AI Campaign Challenge	Групова работа, създаване с инструменти	1 ч	Създадена пълна AI-базирана кампания
2. Sustainability Pitch	Ролева игра, взаимна обратна връзка	45 мин	Подобрени презентационни и комуникационни умения
3. Reflection Round	Насочена дискусия	30 мин	Консолидирано знание и план за бъдещи действия

Източник: Автори, въз основа на **SMART Project WP3 Implementation Guidelines**.

Тези съвместни дейности насърчават обучителите не само да **преподават**, но и да **въплъщават основните SMART ценности** – откритост, дигитална увереност и екологична отговорност.

Заклучително отражение

Обучавайки другите, ние учим най-добре!

Програмата **SMART ToT** гарантира, че всеки обучител се превръща в **мултипликатор на знанието**, способен да комбинира принципите на AI, устойчивостта и обучението на възрастни в реалната практика.

Чрез овластяването на обучителите **SMART създава верижен ефект**: стотици обучаеми ще придобият нови дигитални и зелени умения, ще укрепят местните икономики и ще подкрепят **европейската визия за интелигентно, приобщаващо и устойчиво бъдеще**.

„Великият обучител не просто предава знания – той вдъхновява трансформация.“

6. Менторство и общностна мрежа

Иновациите процъфтяват, когато знанието се споделя.

Проектът **SMART** превръща индивидуалното учене в **колективно овластяване** чрез **Digital Business Support Network (DBSN)** – отворена европейска общност, в която предприемачи от селските райони, обучители и ментори **сътрудничат, обменят идеи и създават устойчиви дигитални решения**.

DBSN удължава живота на **SMART eToolkit** отвъд рамките на проекта, гарантирайки, че **менторството, взаимното учене и сътрудничеството** продължават да се развиват органично.

Тя олицетворява визията на *Erasmus+* за **приобщаване, свързаност и учене през целия живот**.

6.1. Структура и ползи от DBSN

DBSN е проектирана като **хибридна мрежа**, която комбинира **онлайн платформа и местни хъбове**, управлявани от партньорските организации.

Всеки хъб служи като **срещна точка** за обучители, предприемачи и ментори, където се споделят опит, истории на успех и нови инструменти.

Участието е **отворено и доброволно**, осигурявайки достъпност за всички, които проявяват интерес към дигиталната трансформация и устойчивото предприемачество.

Основни функции на DBSN:

- **Взаимно менторство:** Свързване на опитни обучители и предприемачи с начинаещи.
- **Обмен на знания:** Споделяне на добри практики, казуси и шаблони.
- **Дигитална подкрепа:** Насоки за използване на AI и зелени инструменти от eToolkit-a.
- **Изграждане на общност:** Насърчаване на транснационално и междусекторно сътрудничество.
- **Политическа обратна връзка:** Принос „отдолу нагоре“ за бъдещи инициативи на Erasmus+.

Тази многостепенна структура позволява **ефективна циркулация на знания** между европейско и местно ниво. Всеки участник — независимо от своя опит или фон — може да **допринася, учи и се свързва**, създавайки **устойчива екосистема за дигитален растеж и иновации**.

Таблица 17. Структура на Digital Business Support Network (DBSN)

Ниво	Описание	Координиращ партньор	Основни дейности
Европейско	Онлайн платформа, свързваща всички партньори	InnovEdu Nexus Institut (Германия)	Поддръжка на платформата, уебинари, EU нетуъркинг
Национално	Местни клъстери в България и Северна Македония	Global Edu Hub (БГ), Marketing Gate (МК)	Локални менторски сесии, превод на ресурси
Тематично	Специализирани експертни групи (AI, устойчивост, маркетинг)	Споделено между партньорите	Съвместни работилници и изследователски доклади
Индивидуално	Членове (предприемачи, обучители, ментори)	Отворено членство	Участие във форуми и взаимно учене

Източник: Автори, въз основа на SMART Project WP4 Design Framework.

6.2. Как да се присъедините и допринесете

DBSN функционира на принципа, че **ученето е най-ефективно, когато е социално**. Участието е отворено за всички **обучители на възрастни, предприемачи и местни актьори**, които проявяват интерес към зелени и дигитални умения.

Таблица 18. Роли и приноси на членовете на DBSN

Тип член	Основна роля	Възможен принос	Ползи
Обучител / Завършил ToT	Споделяне на експертиза и менторство	Провеждане на уебинари, преглед на материали	Видимост и професионално признание
Предприемач	Прилагане на eToolkit и споделяне на резултати	Истории от практиката и локални примери	Достъп до менторство и нови пазари
Ментор / Експерт	Напътствия и консултации	Даване на съвети и взаимна подкрепа	Укрепване на европейската репутация
Партньорска организация	Управление на националната координация	Организиране на събития, събиране на данни	Дългосрочна проектна видимост

Източник: Автори, въз основа на SMART Project Community Framework.

Присъединяването е лесно: участниците могат да се регистрират **онлайн** чрез платформата SMART или **по време на местни събития**, организирани от партньорите. След регистрация, членовете получават **достъп до пълния eToolkit, библиотеката с ресурси и менторската мрежа.**

Възможности за членовете:

- Участие в безплатни онлайн менторски сесии и уебинари.
- Достъп до репозиториум с шаблони и казуси.
- Сътрудничество по съвместни инициативи и предложения по Erasmus+.
- Представяне на истории на успех в бюлетина на DBSN.
- Участие в годишните **SMART Community Days** за нетуъркинг и обмен на идеи.

Колаборативният характер на DBSN гарантира, че участниците не са пасивни получатели на информация, а активни създатели на една динамична европейска обучителна общност.

6.3. Примери за успешни менторства

Моделът DBSN вече показва **вдъхновяващи резултати**. По време на пилотните менторства в рамките на проекта обучители и предприемачи **разработиха устойчиви бизнес стратегии и приложиха AI инструменти в реална среда.**

Казус 1 – Дигитален туристически стартъп (България): Местен предприемач използва ChatGPT и Canva за създаване на маркетинг кампании в сферата на еко-туризма. С помощта на ментор, компанията увеличава **онлайн видимостта си с 60% само за три месеца.**

Казус 2 – Зелена агро-хранителна инициатива (Северна Македония): Малък производител въвежда автоматизирано управление на поръчки и еко-опаковки след участие в менторските сесии на SMART. Резултатът е **80% намаление на използваната хартия и 25% спад на логистичните разходи.**

Таблица 19. Обобщение на резултатите от пилотната фаза на SMART DBSN

Държава	Бр. менторски двойки	Основна тематична област	Ключов резултат
България	10	AI-базиран маркетинг за МСП в селските райони	60% ръст на ангажираността в социалните медии
Северна Македония	8	Зелени опаковки и оптимизация на логистиката	25% намаление на оперативните разходи
Германия	5	Дигитални обучения и оценка на ToT програми	Интегриране на eToolkit в 2 центъра за възрастни

Източник: Автори, въз основа на **партньорски прогрес отчети (2025).**

Тези примери показват, че менторството ускорява ученето и иновациите. Всяка история на успех добавя стойност към общността, вдъхновявайки други да действат и да възпроизвеждат ефективни модели.

6.4. Мониторинг и дългосрочно въздействие

DBSN не е еднократна дейност, а **жива система**, която ще продължи да се развива и след приключването на проекта. За измерване на нейната ефективност са определени **ясни индикатори за изпълнение**.

Таблица 20. SMART индикатори за мониторинг на DBSN

Индикатор	Описание	Цел (до М+24)	Източник на данни
Активни DBSN членове	Регистрирани потребители в онлайн платформата	≥ 100	Аналитика на платформата
Проведени менторски сесии	Индивидуални или групови менторства	≥ 25	Доклади на партньорите
Споделени ресурси	Шаблони, казуси, уроци, добавени от потребители	≥ 60	Репозиториум на DBSN
Транснационални сътрудничества	Съвместни уебинари или обмен между партньори	≥ 10	Доклади от срещи
Политически предложения / обратна връзка	Принос към Erasmus+ или национални агенции	≥ 5	Протоколи от тематични дискусии

Източник: Автори, въз основа на **SMART Project Impact Framework**.

Мониторингът ще се координира от **InnovEdu Nexus Institut**, а партньорите ще подават **тримесечни отчети**, за да се гарантират **прозрачност, отчетност и устойчивост**.

DBSN ще остане активна **поне три години след приключване на проекта**, подкрепена от доброволци, обучители и партньорски организации. Мрежата ще бъде интегрирана и в **бъдещи проектни предложения по Erasmus+**, за да продължи растежа и сътрудничеството.

Заклучително отражение

Менторството превръща знанието в действие.

Създавайки жива мрежа, която свързва хора, умения и ценности, **SMART** гарантира, че ученето **продължава дълго след края на формалното обучение**.

Digital Business Support Network (DBSN) е не просто платформа — тя е общност в развитие, където дигиталните иновации срещат човешките връзки.

„Когато един предприемач научи нещо ново – бизнесът му расте. Когато една общност учи заедно – се изгражда бъдеще.“

7. Въздействие, мониторинг и устойчивост

Въздействието е **крайната мярка за успех**. Проектът **SMART** гарантира, че всяка обучителна дейност, менторство и ресурс водят до **реални подобрения** в дигиталната грамотност, осъзнатостта за устойчивост и увереността в предприемачеството.

Тази глава представя как се измерва въздействието, как се следи напредъкът и как се осигурява дългосрочна устойчивост на институционално, общностно и европейско ниво.

7.1. SMART индикатори и ключови показатели за изпълнение (KPI)

За да се гарантират **прозрачност и отчетност**, проектът прилага **ясна рамка за мониторинг**, базирана на количествени и качествени индикатори, съгласувани със стандартите на *Erasmus+* и *ОИСП (OECD)* за оценка на обучението на възрастни.

Таблица 21. SMART индикатори за цялостното въздействие на проекта

Област на въздействие	Индикатор	Целева стойност	Метод на измерване	Отговорен партньор
Развитие на дигитални умения	Брой обучени възрастни	≥ 120 участници	Присъствени листи, обучителни отчети	Global Edu Hub
Приемане на AI инструменти	% участници, използващи AI 6 месеца след обучението	$\geq 70\%$	Онлайн последваща анкета	Marketing Gate
Зелен преход	Брой предприятия, прилагащи еко практики	≥ 40 МСП	Контролен списък за самооценка	Marketing Gate
Нетуркинг	Брой активни членове на DBSN	≥ 100	Анализ на платформата	InnovEdu Nexus
Видимост	Обхват в социални медии и участници в събития	$\geq 1\,000$ заинтересовани страни	Комуникационен панел	Всички партньори

Политическо въздействие	Брой препоръки, споделени с институции	≥ 5	Протоколи от политически дискусии	InnovEdu Nexus
-------------------------	--	----------	-----------------------------------	----------------

Източник: Автори, въз основа на **SMART Project Monitoring Framework (2025)**.

Тези индикатори позволяват на консорциума **не само да измерва постигнатите резултати, но и да проследява промените**, които настъпват. Събраните данни се използват в **цикъл на непрекъснато усъвършенстване**, при който фактите информират бъдещи дейности и актуализации на eToolkit-a.

Проектът **SMART** прилага холистичен подход: **числата измерват обхвата, а историите – трансформацията**.

7.2. Инструменти за мониторинг и обратна връзка

Мониторингът в **SMART** не се свежда само до отчетност — той е **част от самия процес на учене**. Всяка дейност включва механизми за обратна връзка, които позволяват на обучителите, участниците и партньорите да **рефлектират, оценяват и адаптират дейностите в реално време**.

Това гарантира **гъвкавост, приобщаване и подобрения, базирани на доказателства**.

Основни инструменти за мониторинг:

- Формуляри за обратна връзка след всяка сесия.
- Рефлексивни листове за обучителите (ToT Reflection Sheets).
- Онлайн анкети за удовлетвореност чрез платформата DBSN.
- Месечни координационни срещи на партньорите за анализ на данни.
- Годишни оценки и доклади за напредъка.

Таблица 22. Инструменти за мониторинг и тяхната периодичност

Инструмент	Тип	Честота	Отговорен партньор	Изход
Формуляр за обратна връзка	Количествен и качествен	След всяка сесия	Местни обучители	Регистър на подобренията
Рефлексивен лист (ToT)	Качествен	След ToT курса	InnovEdu Nexus Institut	Доклад с изводи
Онлайн анкета на участниците	Количествен	6 месеца след обучението	Marketing Gate	Анализ на приемането на AI
Партньорска среща	Смесен	Месечно	Всички партньори	Протоколи за действия
Финален доклад за оценка	Комплексен	Край на проекта	InnovEdu Nexus Institut	Обобщение на въздействието

Източник: Автори, въз основа на **SMART WP5 Evaluation Plan**.

Събраните данни се съхраняват в онлайн хранилището на DBSN, което позволява на партньорите да визуализират тенденции и да обменят идеи. Тази прозрачност изгражда култура на доверие и споделена отговорност.

7.3. Устойчивост и бъдещо използване

Устойчивостта е едновременно **резултат и водещ принцип** на проекта. Консорциумът SMART е разработил **реалистичен план**, който гарантира, че резултатите ще останат **достъпни и полезни дълго след приключване на финансирането**.

Подходът включва три нива: **институционално, общностно и европейско**.

1. Институционално ниво:

Всеки партньор ще интегрира eToolkit-a и ToT програмата в своите **редовни обучителни програми за възрастни**. Така резултатите ще продължат чрез **формални обучения, EPALЕ платформи и местни центрове за учене**.

Таблица 23. Мерки за дългосрочна устойчивост и отговорни партньори

Мярка за устойчивост	Описание	Отговорен партньор	Период
Интегриране в учебни програми	Използване на eToolkit в годишни курсове за възрастни	Global Edu Hub, Marketing Gate	Година 1 след проекта
Поддръжка на DBSN	Хостинг и координация на общността	InnovEdu Nexus Institut	3 години след проекта
Актуализация на eToolkit	Годишен преглед и добавяне на нови AI инструменти	Консорциум	Непрекъснато
Политическо разпространение	Изготвяне на политически препоръки и участия в събития	Всички партньори	Година 1–3
Репликация чрез нови проекти	Използване на SMART резултати в нови Erasmus+ предложения	Консорциум	Година 2–5

Източник: Автори, въз основа на SMART Sustainability Plan (2025).

2. Общностно ниво:

Digital Business Support Network (DBSN) ще продължи да функционира като **отворено обучително пространство**, подкрепяно от доброволци, обучители и нови партньорства. Редовните „SMART Community Days“ ще поддържат активността и видимостта на мрежата.

3. Европейско ниво:

Резултатите от проекта ще бъдат споделени чрез платформата **Erasmus+ Results**, общността **EPALЕ** и бъдещи **KA220 партньорства**, за да се насърчи възпроизводимостта в цяла Европа. Тези мерки превръщат краткосрочните постижения в **устойчив европейски модел за дигитално и зелено предприемачество**.

7.4. Наследство и европейска добавена стойност

Истинското наследство на **SMART** не се измерва само в създадените материали, а в **променените нагласи и поведения**. Комбинирайки дигиталната грамотност с ценностите на устойчивостта, проектът доказва, че **технологиите могат да служат едновременно на хората и на планетата**.

Европейска добавена стойност:

- Принос към *Digital Education Action Plan 2021–2027* чрез мащабируемо обучение, базирано на AI.
- Съответствие с *European Green Deal* и *European Skills Agenda* чрез насърчаване на устойчиво дигитално предприемачество.
- Засилване на трансграничното сътрудничество чрез DBSN и отворени образователни ресурси (OER).
- Овластяване на възрастни с по-малко възможности за активно участие в дигиталната икономика.

„Когато знанието стане достъпно и устойчиво, Европа става по-силна.“

Консорциумът **SMART** ще продължи да действа като **регионален мултипликатор**, разпространявайки този модел чрез бъдещи програми по **Erasmus+**, **Horizon Europe** и **Creative Europe**.

Заклучително отражение

Въздействието не се измерва само с числа, а с **трансформация**. Проектът **SMART** доказва, че когато обучението на възрастни комбинира **дигитални инструменти, менторство и устойчивост**, то създава **дълготрайна промяна** – овластява хората, укрепва общностите и допринася за **по-зелена и устойчива Европа**.

„Най-силните резултати са онези, които продължават да растат и след края на проекта.“

8. Приложения

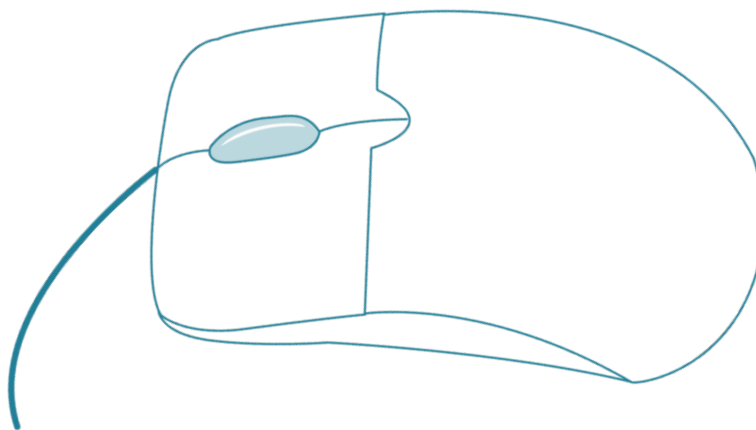
Тази секция представя **цялостен преглед** на всички библиографски източници, практически ресурси и сътрудници, участвали в разработването на **SMART – AI & Digital Power for Rural Entrepreneurs eToolkit**. Всички цитирани материали са форматираны по **Harvard** стандарта, което гарантира **академична достоверност и прозрачност**.

8.1. Консолидирана таблица с референции

No.	Reference (Harvard style)	Chapter(s)
1	Council of the European Union (2022) <i>Council Recommendation on Micro-Credentials for Lifelong Learning and Employability</i> . Brussels: Official Journal of the EU.	1, 5
2	Council of the European Union (2022) <i>Council Recommendation on Access to Lifelong Learning</i> . Brussels: Official Journal of the EU.	3, 4
3	European Commission (2020) <i>Circular Economy Action Plan – For a Cleaner and More Competitive Europe</i> . Brussels: Publications Office of the EU.	4
4	European Commission (2021) <i>The Digital Decade 2030: Policy Programme</i> . Brussels: Publications Office of the EU.	2
5	European Commission (2022) <i>Digital Competence Framework for Citizens (DigComp 2.2)</i> . Brussels: Publications Office of the EU.	3
6	European Commission (2022) <i>SME Strategy for a Sustainable and Digital Europe</i> . Brussels: Publications Office of the EU.	1, 2
7	European Commission (2022) <i>Digital Education Action Plan 2021–2027</i> . Brussels: European Commission.	1
8	European Commission (2023) <i>Artificial Intelligence for Sustainable Digitalisation</i> . Brussels: Publications Office of the EU.	3

9	European Commission (2023) <i>Digital Economy and Society Index (DESI) 2023 – Country Report: Bulgaria and North Macedonia</i> . Brussels: European Commission.	1, 2
10	European Commission (2023) <i>Inclusion and Diversity Strategy in Erasmus+</i> . Brussels: Publications Office of the EU.	3
11	European Commission (2023) <i>EU Green Deal: Sustainable Digitalisation Pathways</i> . Brussels: Publications Office of the EU.	4
12	European Commission (2023) <i>European Skills Agenda – Lifelong Learning for the Green and Digital Transition</i> . Brussels: Publications Office of the EU.	3, 4
13	European Commission (2023) <i>Artificial Intelligence in Europe: Opportunities for SMEs</i> . Brussels: Publications Office of the EU.	2
14	European Commission (2023) <i>Digital Education Action Plan 2021–2027: Progress Report</i> . Brussels: Publications Office of the EU.	7
15	European Commission (2023) <i>Sustainability and Dissemination of Erasmus+ Project Results</i> . Brussels: Publications Office of the EU.	7
16	European Commission (2024) <i>Guidelines for Open Educational Resources (OER) in Erasmus+ Projects</i> . Brussels: EACEA.	3
17	European Commission (2024) <i>Open Educational Resources for Adult Education – Implementation Guidelines</i> . Brussels: EACEA.	1
18	European Commission (2024) <i>Green Deal and Digital Transition Synergies</i> . Brussels: Publications Office of the EU.	7
19	European Parliament (2022) <i>Resolution on Corporate Sustainability and Digital Responsibility</i> . Strasbourg: European Parliament.	4
20	OECD (2022) <i>Bridging the Digital Divide in Rural Regions</i> . Paris: OECD.	2
21	OECD (2023) <i>AI and the Future of Small Business Productivity</i> . Paris: OECD Publishing.	2, 3
22	OECD (2023) <i>Empowering SMEs for Digital Transformation</i> . Paris: OECD Publishing.	1
23	OECD (2023) <i>Resource Efficiency and Green Innovation in SMEs</i> . Paris: OECD Publishing.	4

24	OECD (2023) <i>Pedagogical Innovation in Lifelong Learning</i> . Paris: OECD Publishing.	5
25	OECD (2024) <i>Entrepreneurship and Digital Skills Development in SMEs</i> . Paris: OECD.	3
26	OECD (2024) <i>Greening the Digital Economy: Policy Toolkit for SMEs</i> . Paris: OECD Publishing.	4
27	OECD (2024) <i>Innovation, Skills and Sustainability – Policy Insights for Europe</i> . Paris: OECD Publishing.	7
28	UNESCO (2023) <i>AI Competency Standards for Adult Education Trainers</i> . Paris: UNESCO.	3
29	UNESCO (2022) <i>Competence Framework for Digital Educators</i> . Paris: UNESCO.	5
30	World Economic Forum (2024) <i>Global Future Council on AI for Business Transformation</i> . Geneva: WEF.	2
31	Erasmus+ Programme Guide (2025) <i>Key Action 2 – Adult Education: Small-Scale Partnerships (KA210-ADU)</i> . Brussels: European Commission.	1

8.2. Преглед на AI инструменти и шаблони

Преглед на дигиталните инструменти и отворените ресурси, интегрирани в SMART eToolkit, които подпомагат обучението, предприемачеството и устойчивото дигитално развитие.

Таблица 24. AI инструменти и шаблони, включени в SMART eToolkit

Инструмент / Шаблон	Основна функция	Формат	Достъпност	Бележка за устойчивост
ChatGPT	Създаване на съдържание и автоматизация на клиентска комуникация	Web / App	Безплатен / Pro	Базиран в облака, с ниска енергийна консумация
Canva	Визуален дизайн и изграждане на бранд идентичност	Web	Безплатен	Насърчава безхартиено творчество
Midjourney	Генериране на графики чрез AI	Web	Абонамент	Дигитално ориентиран, без нужда от печат
Meta Business Suite	Планиране и анализ на социални медии	Web / Mobile	Безплатен	Подобрява ефективността на комуникацията
Google Trends / Analytics	Анализ на данни и оценка на ефективността	Web	Безплатен	Подпомага решения, базирани на данни
Mailchimp	Автоматизация на имейл кампании и клиентска комуникация	Web	Безплатен	Намалява ръчната работа и дублирането
Route4Me	Оптимизация на маршрути за МСП чрез AI	Web / Mobile	Абонамент	Намалява разхода на гориво и CO ₂ емисиите
SMART Business Plan Template	Насочено разработване на бизнес модел	Word / PDF	Свободен достъп	Намалява разходите за консултации
AI Prompt Library	Подкрепа при създаване на съдържание чрез готови AI команди	Word / Web	Свободен достъп	Повишава креативността без материален отпадък

KPI Tracking Sheet	Мониторинг на ключови показатели	Excel / Google Sheet	Свободен достъп	Гарантира прозрачност при оценката на въздействието
Customer Persona Worksheet	Профилиране на целеви аудитории	PDF	Свободен достъп	Повторно използваем обучителен ресурс
Campaign Calendar	Инструмент за планиране и координация на кампании	Google Sheet	Свободен достъп	Безхартено и ефективно управление на времето

Източник: Автори, въз основа на SMART Project WP2 Resource Library (2025).

Всички шаблони са публикувани под лиценз Creative Commons Attribution (CC BY 4.0), който позволява свободно използване, адаптиране и споделяне в рамките на Европа. Този подход насърчава отвореното образование, достъпността и трансфера на знания, като превръща SMART еToolkit в реален инструмент за устойчиво развитие на дигитални умения.

8.3. Acknowledgements

SMART AI Toolkit е създаден в рамките на проекта Erasmus+ KA210-ADU „S.M.A.R.T. – AI & Digital Power for Rural Entrepreneurs“ (Проект № 2025-1-BG01-KA210-ADU-000351472), съфинансиран от Европейския съюз.

Партньори в консорциума:

1. Global Edu Hub (България) – Координатор, образование за възрастни и предприемачество.
2. InnovEdu Nexus Institut e.V. (Германия) – Дигитални иновации, менторство и осигуряване на качеството.
3. Marketing Gate (Северна Македония) – Дисеминация, локализация и бизнес подкрепа.

Основни автори:

- д-р Милош Павлович, (*Global Edu Hub*)
- Аника Калмер, (*InnovEdu Nexus Institut e.V.*)
- д-р Панче Йовановски, (*Marketing Gate*)

Езикови версии:

Английски · Немски · Български · Македонски

Всички преводи са прегледани и хармонизирани с цел осигуряване на терминологична последователност и съдържателна точност.

Цитиране:

При позоваване на това издание, моля използвайте следния формат:

SMART Consortium (2025) *SMART – AI & Digital Power for Rural Entrepreneurs: Open Educational Toolkit*. София–Нерзинген–Скопие: Консорциум по проекта Erasmus+ KA210-ADU.

Co-funded by
the European Union

Финансирано от Европейския съюз. Изразените виждания и мнения принадлежат единствено на авторите и не отразяват непременно позицията на Европейския съюз или Изпълнителната агенция за образование и култура (ЕАСЕА). Нито Европейският съюз, нито ЕАСЕА носят отговорност за тях.

Co-funded by
the European Union

S.M.A.R.T.

AI & Digital Power